

PAUL MIRANDE

MILLENNIUMKOORTS

*dubbelroman
over schuld en onschuld, macht en onmacht
in het hart van Europa*

BRUSSEL, 2016.

“Millenniumkoorts” is een dubbelroman die deel uitmaakt van de « Fin-de-siècle-cyclus », zich van 1981 tot 2002 afspeelt in Brussel en bestaat uit ‘1991’ en ‘2002’, de jaren waarin de twee vertelmomenten zich situeren. Vlaamse brouwerszoon Ben Bosch – Bosjesman voor de intimi – doet zijn hele verhaal – dat de Eighties en de Nineties beslaat – respectievelijk op 26 december 1991 en 11 september 2002 aan Japans neerlandicus Mikio Kawamura. De twee hoofdpersonages, Axel du Bois en Marianne de Coninck, hebben beiden een tragische lotsbestemming. De eerste, Axel du Bois, een jong beloftevol advocaat, wordt op 26 december 1989, de dag na Nicolae en Elena Ceaucescu, maar dan wel hartje Brussel, vermoord door voorstanders van de doodstraf. Motief ? Meester du Bois zou zijn cliënt, Alex Fuchs, een ter dood veroordeelde die naar Rio is ontvlucht, geholpen hebben te ontsnappen. De tweede, Marianne de Coninck, de eerste vrouwelijke premier van het land, wordt op 11 juli 2002 dood aangetroffen in haar ambtswoning het Glazen Huis na een felle ruzie met Wilhelm Wolf, haar chauffeur en lijfwacht. Via een beschrijving van de complexe werelden van justitie en politiek wordt gepoogd het verschijnsel ‘millenniumkoorts’ wat nauwer te omschrijven. Dat draait om al hetgeen het jaar tweeduizend evoceerde voor de twintigste-eeuwers : ruimtereizen, het werelddorp, onbeperkte rijkdom, energie en communicatie, maar helaas ook de ‘millenniumbug’, waardoor vliegtuigen zouden neerstorten, treinen botsen, krachtcentrales uitvallen, ziekenhuizen en bedrijven verlamd geraken en beurzen crashen, met de totale chaos tot gevolg. Al bij al is de ‘millenniumkoorts’ echter zowel het symptoom van een kwaal die Europa van binnenuit aanvreet en vreemdelingenhaat tot norm poogt te verheffen als het effect van de ongebreidelde activiteit die Europa een millennium van vrede en welvaart voorspiegelt.

FIN-DE-SIECLE-CYCLUS

VLUCHTROUTES
verhalen van de overkant
(1^e deel)

SAMBABALLEN
verhalen aan de zuiderkeerkring
(2^e deel)

MILLENIUMKOORTS (1991)
roman over schuld en onschuld
in het hart van Europa
(3^e deel)

MILLENNIUMKOORTS (2002)
roman over macht en onmacht
in het hart van Europa
(4^e deel)

aan Jean-Claude Bodson

“Een mensenleven wordt in jaren,
een ideologie in decennia
en een natie in eeuwen uitgedrukt,
maar voor een beschaving
geldt als basiseenheid
het millennium.”

Abdelaziz Bouteflika
Algerijns president

deel een

1991

roman

*over schuld en onschuld
in het hart van Europa*

(1)

aan Daniël De Greve

“De advocaten oefenen vrij hun ambt uit
ter verdediging van het recht
en van de waarheid.”

Artikel 444 van het Belgisch
Gerechtelijk Wetboek

PROLOOG : ADVOCaat ALS CRIMINEEL

I. WEDUWEN EN WEZEN

SCHILD EN VRIEND

PRO DEO

DE ANDERE WANG

LIJKENHUIS

VOORTVLUCHTIG

PROLOOG : ADVOCaat ALS CRIMINEEL

Laatste ademtocht

Op tweede kerstdag van het jaar waarin de Sovjet-Unie ineens stortte, nodigde Ben Bosch zijn vriend Mikio Kawamura uit voor een diner in De Zwaan. Nochtans had Ben niets te vieren. Hij had weliswaar de kerstnacht doorgebracht met Yvonne, de zwarte parel waar hij al twee jaar alle lief en leed mee deelde. Maar hij voelde zich ondanks alles ontroostbaar. Die zesentwintigste december was het immers ook twee jaar geleden – op de kop af twee jaar – dat zijn vriend Axel du Bois werd vermoord. Axel werd, één dag na Nicolae en Elena Ceaucescu, maar dan wel hartje Brussel, als een crimineel geëxecuteerd. Uitgerekend op zijn dertigste verjaardag. Aan de voet van het standbeeld van Walthère Frère-Orban, de negentiende-eeuwse premier die ook zijn naam gaf aan het plantsoen waar Axel de dood vond.

Frère-Orban, geboren in het jaar waarin Napoleon Moskou bezette, overleed enkele maanden voordat Nicolaas de Tweede, de laatste tsaar, tot tsaar werd gekroond. Door de aanslag werd de lijfspreuk van Frère-Orban op zijn besneeuwde standbeeld met bloed besmeurd. Veel bloed. Axels bloed.

‘Ik zal tot mijn laatste ademtocht vechten voor de vrijheid,’ stond er in verweerde ijzeren letters op het arduinen voetstuk. Frère-Orban zelf zou die woorden nooit zo in zijn mond hebben genomen. Hij sprak geen Nederlands. De oorspronkelijke versie in het Frans, in het voetstuk gebeiteld en met goudverf aangedikt, luidde dan ook : ‘Je combattrai pour la liberté jusqu’à

mon dernier souffle.’

Anders gezegd : totterdood.

Frère-Orban zette zich inderdaad tot zijn laatste snik in voor gewetensvrijheid maar verzette zich even consequent tegen het verbod op kinderarbeid en het algemeen stemrecht.

Trillende wijsvinger

Ben was vanop de zevende etage getuige van Axels doodsstrijd. Verschrikt keek hij Yvonne aan. Die had haar handen op haar oren gedrukt nadat ze de schoten had gehoord die voor Axel waren bestemd. Toch ging Ben er niet van uit dat zijn vriend al dood was. Het was niet de eerste keer dat iemand met meerdere kogels in zijn lijf het ondanks veel bloedverlies nog had gehaald. Ben aarzelde dan ook tussen naar beneden stormen om zijn vriend bij te staan en een ambulance bellen.

Ten slotte stortte hij zich op de koolzwarte telefoon op een tafeltje in de vestibule. Met trillende wijsvinger draaide hij het nummer één nul nul. Het noodnummer. Maar kreeg na twee pogingen nog steeds de bezettoon. Had hij de schijf soms te snel losgelaten en per abuis een verkeerd nummer gedraaid ? Natuurlijk niet. Het nummer zat nog in zijn vingers. Behoorden de hulpdiensten dan niet te allen tijde bereikbaar te zijn ? Axel bloedde dood, verdomme !

Betoverende glimlach

Nog steeds trilden Bens vingers wanneer hij eraan terugdacht hoe Axel aan zijn einde kwam. Ben had er evengoed het leven bij kunnen laten. Toen er werd aangebeld, had Ben aangeboden de voordeur te gaan openen. De deuropener was defect. Op de zwart-witmonitor in een nis waar ooit een Mariabeeld had gestaan, was slechts een bloemruiker te zien. Axel dacht meteen dat ie afkomstig was van zijn vriendin Eefje. Ook Ben verkeerde in de waan dat Eefje na spoorloos te zijn verdwenen weer boven water was gekomen. Om een bezoeker binnen te laten of te woord te staan, moest je de kooilift met de harmonicadeur tot op de benedenverdieping nemen en na de glazen binnendeur de met een kleurrijk glasraam versierde voordeur openen. Dat is ook wat Axel deed. Vanachter de ruiker kwam evenwel niet de betoverende glimlach van Eefje tevoorschijn maar een vuurspuwende P77 Lightning.

Schaarse licht

Zelfs twee jaar na de feiten werd Ben nog bevangen door een onbestemd gevoel van paniek. Sedert hij met Yvonne was gaan samenwonen, was zijn chronische weemoed – een smeulend vuur dat soms opflakkerde in uitbarstingen van euforie – fel afgezwakt. De recentelijk gevallen verse sneeuw rondde alle scherpe hoeken extra af. Maar de pijn van het verlies was nog steeds acuut. Temeer daar hij zich met Yvonne in Axels appartement had gevestigd, die vanop de zevende etage uitzag op het plantsoen waar Axel

doodbloedde. Het was Yvonne's idee geweest. Haar boetiek van exclusieve tweedehandskledij draaide goed. En Ben, al acht jaar werkzaam bij Rosencrantz & Guildenstern, verdiende ook niet slecht. Ze konden beiden de huur dus financieel aan. Alleen moreel lag het moeilijk. Maar de pijnlijke herinneringen die alle decoratie, waaronder de karikaturen van Honoré Daumier, noodgedwongen opwekte, namen ze op de koop toe.

Nu was de kerst voor Ben allerm minst wat hij voor Yvonne, Mikio en diens vrouw Marjet was : het feest van de geboorte van Christus, de aanbidding van het Licht van de Wereld, een uniek familiefeest. Met kerstmis verbroederden, zelfs tijdens de donkerste dagen van oorlog en geweld, alle christenen ter wereld. Overal op aarde werd dit evenement, dat overigens ten grondslag lag aan een totaal nieuwe tijdrekening, uitgebreid gevierd. Mikio had zich omwille van Marjet zelfs nog voor zijn huwelijk in Tokio tot Rome bekeerd. Behalve in de Filipijnen waren katholieken in het Verre Oosten nochtans veeleer de uitzondering. Maar Mikio's mentor, Shiro Kosaki, was hem reeds voorgedaan omwille van al wat de jappen de Filipino's aandeden. Kosaki omarmde aldus de godsdienst van de slachtoffers van de wandaden waaraan hij als trouwe soldaat medeplichtig was. Marjet was ook diepgelovig. Dus stond Mikio's bekering als het ware in de sterren geschreven !

Bens dochter Océane, een spring-in-'t-veld met een blonde krullenbol en ongelooflijk heldere kijkers, was intussen negen geworden. Zij vierde kerst met haar twee moeders, Daisy en Sandrine, op Lanzarote, het vulkanische eiland voor de Afrikaanse westkust. Oud en nieuw zou Océane met Ben en Yvonne in Brussel doorbrengen. Océane kon met haar derde moeder, 'Aaivi', zoals zij Yvonne noemde, goed opschieten. Océane leidde dat koosnaampje af

van Yvonne's initialen, 'YvY', waar Yvonne zelf zeer bevlogen over kon spreken. Océane noemde Ben ouderwets wanneer hij een opmerking maakte over haar neuspiercing. Ook deinsde ze er niet voor terug hem te vragen of hij wel zeker was dat hij haar vader was wanneer hij zich op zijn vaderlijk gezag beriep. Nu het gesneeuwd had, vreesde Ben dat Océane het nieuwe jaar in een open slee in zou willen glijden, luidkeels 'Gingle bells, gingle bells, gingle all the way' zingend !

Zelfs indien de dagen na de zonnewende opnieuw langer werden, was de kerst voor Ben de donkerste periode van het jaar. De periode waarin het licht het schaarsst was. De periode waarin hij zich het slechtst voelde. Doordat de sneeuw dat schaarse licht opving en opnieuw afstraalde, gloeide er niettemin bij Ben iets vanbinnen.

Eerlijk gezegd had die gloed echter meer te maken met de verrukking die hij als kind voelde toen ie 's ochtends alles met een broze, witte vacht bedekt zag, dan met zijn huidige toestand. Als kind stormde hij naar buiten en strekte zijn handen ten hemel terwijl hij de sneeuwvlokken in zijn open mond liet glijden. Toch ontging het hem niet dat het wit goud kinderen opfleurde maar volwassenen teneerdrukte. Pa en Ma verwijderden sakkerend de sneeuw van hun Mercedes en Mini. En op de radio was voortdurend sprake van ellende, alsof een oorlog was uitgebroken.

In die feeërieke sfeer hadden Mikio en Marjet de middernachtmis in de Kapellekerk bijgewoond. Het sneeuwde overvloedig. Marjet was hoogzwanger. Ze kon ieder moment bevallen.

Die kerstnacht liep dan weer zodanig uit dat niemand, ook Ben niet, op kerstdag zelf voor de middag uit de veren was.

's Middags zag je op het Plantsoen ouders hun kinderen voorttrekken op een slee, tieners rond het Erf van de Dertien Kolonels – vanwaar de fatale schoten Axel twee jaar na dato nog steeds bereikten – sneeuwballen gooien naar elkaar. Een eenling met een pet diep over zijn ogen maakte een sneeuwpop achter het standbeeld van Frère-Orban.

In de nacht van vijftientig op zesentwintig december was het sneeuwtapijt nog aangedikt. Het echtpaar Kawamura, dat bij Marjets ma logeerde, zou om twee uur 's middags bij Ben en Yvonne langslopen. Ze zouden samen de kerstkraampjes op de Vismarkt gaan bezichtigen. Tenminste, dat was wat oorspronkelijk gepland was. Want Yvonne, gehuld in een witte lammycoat, en Marjet, in een bol staande zwartleren jekker met wollen voering, hadden andere plannen. Ze wilden uitgebreid gaan shoppen. En dat stuitte Ben en Mikio dan weer tegen de borst. Want de heren hadden gerekend op een romantische wandeling van de kerstkraampjes op de Vismarkt naar de kerststal op de Grote Markt.

Het pakte echter anders uit.

Toen Ben maar bleef zeuren over hoe de commercie de kerstsfeer had verpest, trok Yvonne Marjet kordaat met zich mee en voegde er uitdagend aan toe dat de heren hen niet voor middernacht moesten verwachten. Ben begreep niet waarom Yvonne zo in haar wiek was geschoten. Had hij haar met zijn gezeur werkelijk woest gemaakt? Of was haar stoere houding te verklaren door de aanwezigheid van haar op eieren lopende vriendin met wie ze op haar eentje een zusterschap vormde?

Hoe dan ook zat er voor Ben en Mikio niets anders op dan uit te kijken naar een warme plek om de avond door te brengen. Zo kwamen ze onder

neerdwarrelende sneeuw finaal toch op de schilderachtige Grote Markt terecht. Recht tegenover het stadhuis lokte de kerststal met een levensechte Jozef, Maria en Jezus, maar ook os en ezel, veel volk. Ben bekloeg de zuigeling die bij dit gure winterweer de rol van kindje Jezus moest spelen. Mikio vond dan weer dat Ben door zijn goddeloosheid de warmte niet kon vatten van dat tableau vivant. Ben repliceerde hierop dat, als het Mikio om de warmte te doen was, de hel een beter alternatief bood. Mikio vond dat zonder meer crimineel. Hoe kon je de warmte van een moederschoot nu verwarren met de hitte van een brandstapel ?

Dat ging zo maar door tot ze, nog steeds kibbelend als schooljongens, de overkant van het besneeuwde, hier en daar met ijzel bedekte plaveisel bereikten. Ben ging tot groot jolijt van Mikio op die glibberige ondergrond twee keer op zijn bek. Maar nadat hij was rechtgekrabbeld, wees hij Mikio het Brouwershuis aan. Herkende Mikio het dan niet ? Natuurlijk wel ! Twee jaar geleden had hier het eeuwfeest van brouwerij Bosch plaats. Mikio was er speciaal uit Amsterdam voor naar Brussel gespoord.

Zo hadden Ben en Mikio elkaar, op aandringen van Pa die met Mikio's mentor, Shiro Kosaki, was bevriend, trouwens voor het eerst ontmoet. Op Allerzielen van het jaar waarin de Berlijnse Muur werd neergehaald. In het Brusselse Zuidstation. Bij de gevonden voorwerpen. Mikio hield een bos witte chrysanten in zijn linkerhand. Voor Bens ma. Alsof deze reeds overleden was. Tenminste, Ben had dat aanvankelijk zo geïnterpreteerd. Tot Mikio hem uitlegde dat chrysanten het zinnebeeld waren van de Japanse keizerlijke familie.

Lelijke eend

Na eens te meer door Mikio overeind te zijn getrokken, kreeg Ben plots het idee zijn Japanse gast uit te nodigen voor een diner in De Zwaan. Yvonne en Marjet zouden die avond met hun nutteloze cadeaus sowieso elders doorbrengen. En de Sterrenwacht, waar Ben intussen al anderhalf jaar adjunct van de directeur was, had hem een eindejaarspremie uitgekeerd waar hij niet op gerekend had. Dat diner kon er dus wel af.

De Zwaan lag net naast het Brouwershuis. In een ver verleden was het ooit een lelijke eend. Of hoe moest je die volkskroeg waar mannen met baarden complotten smeedden tegen het koninklijk en keizerlijk gezag anders noemen? Met de jaren was het echter een van die etablissementen geworden waar bankiers en industriëlen zich met hun opgedirkte dames in avondjurk tegoed deden aan de jongste gastronomische vondsten van de chef.

Een handvol ingebakerde Japanners, waar Mikio instinctief voor uit de weg ging, nam druk foto's van het Brusselse stadhuis maar ook van De Zwaan. De Japanse gids, een kleine gedrongen man in duffel met een basstem die helemaal niet bij hem paste, vertelde zijn landgenoten zonder één enkel gebaar wat hier allemaal was omgegaan. Mikio vertaalde met hortende adem voor Ben de woorden van de gids.

Hier, in De Zwaan, hadden Karl Marx en Friedrich Engels het Communistisch Manifest geredigeerd. Ook in Azië had dat een nefaste invloed gehad. China, Korea, Vietnam, Cambodja, al die op een of ander manier lastige burens van Japan, hadden hun mosterd uit het dunne boekje gehaald dat hier bij kaarslicht was neergepend.

In Rusland hadden ze hun dwaling intussen ingezien. De Sovjet-Unie was een reus met lemen voeten gebleken. Dertig jaar geleden stuurde ze nog de eerste mens de ruimte in. En zie, op een paar jaar tijd stortte de klassenloze arbeidersstaat van het meest uitgestrekte land ter wereld als een kaartenhuisje ineen.

De geschiedenis bleek dan toch geen rechte lijn omhoog, zoals Marx en Engels dachten, maar een spiraal. Een neerwaartse spiraal. Het grote verhaal van het socialisme verloor zijn gidsland. Net als bij een epidemie zouden hier en daar nog haarden actief blijven. Maar de pandemie, waarvan ooit gevreesd werd dat ze de hele mensheid zou besmetten, was ingedijkt. Behalve in Azië. Daar bleef het communisme, vooral onder invloed van de Chinezen, in het onbereikbare gebergte of de ondoordringbare jungle, smeulen om af en toe een brandhaard te veroorzaken waar je die het minst verwachtte. Zoals bij een bosbrand volstond overigens soms een enkele vonk om de hel te doen losbarsten. En toch zou ook in het Verre Oosten het tij ooit keren. Zodat een nieuw tijdperk kon beginnen. De eenentwintigste eeuw. Het derde millennium.

Ben vond die Japanse gids visionair maar merkte op dat de geschiedenis achteraf uiteraard makkelijker te verklaren was. Tien jaar geleden zou, op uitzondering van een halvegare die meteen zou zijn geïnterneerd, niemand de ineenstorting van de Sovjet-Unie hebben voorspeld. Hoe kon je dan geloof hechten aan de toekomstvisies op de eenentwintigste eeuw die nochtans voor de deur stond ?

Mikio gromde dat de geschiedenis per definitie achter de rug lag. En de toekomst was sowieso onmogelijk te voorspellen.